
Profilul auditorului intern în sectorul bancar din România

Eugeniu ȚURLEA,
Academia de Studii Economice din București,
E-mail: eugeniu.turlea@cig.ase.ro

Mihaela MOCANU,
Academia de Studii Economice din București,
E-mail: mihaela.mocanu@cig.ase.ro

Rezumat

Situația auditului intern din sectorul bancar reprezintă unul dintre cele mai dezbătute subiecte din domeniul auditului contemporan. Articolul își propune să analizeze profilul general al auditorului intern care activează în sectorul bancar din România. Abordarea metodologică este, prin natura sa, una de tip empiric. Cercetătorii au făcut apel la anunțurile de angajare existente pentru poziția de auditor intern în sectorul bancar din România. Aceste anunțuri au fost clasificate după următoarele criterii: limba în care a fost publicat anunțul, aria geografică în care activează angajatorul, sarcinile auditorului intern, cerințele de natură profesională pentru a activa ca auditor intern, nivelul de educație și calificările solicitate, experiența practică solicitată, atributele personale, vârsta, salariul etc. Rezultatul cercetării îl constituie obținerea unui profil general al unui auditor intern dintr-o bancă românească. Cercetarea de față încearcă să elimine o lacună importantă din literatura română de specialitate, care include un număr limitat de studii cu privire la auditul intern din domeniul bancar.

Cuvinte-cheie: audit intern, sectorul bancar, profil, România.

Clasificare JEL: M42, M48.

Vă rugăm să citați acest articol astfel:

Țurlea, E. and Mocanu, M. (2016), The profile of the internal auditor in the Romanian banking sector, Audit Financiar, vol. XIV, no. 11(143)/2016, pp. 1235-1245, DOI: 10.20869/AUDITF/2016/143/1235

Link permanent pentru acest document:

<http://dx.doi.org/10.20869/AUDITF/2016/143/1235>

Introducere

Un sistem bancar funcțional este considerat a reprezenta fundația unei economii dezvoltate și cu o utilizare intensivă a capitalului. Toate zonele economiei pot avea de suferit din cauza problemelor apărute la nivelul industriei bancare, după cum specifică și Hartmann-Wendels (2010). În nici un alt sector economic interdependențele nu sunt atât de mari și nici consecințele unui potențial colaps nu sunt atât de imprevizibile și nu se propagă atât de departe (Țurlea ș.a., 2010). Similar companiilor din alte ramuri ale economiei, băncile se confruntă cu o serie de provocări, cum ar fi: atragerea fondurilor externe în condițiile unei creșteri a competitivității piețelor de capital, concurența de pe piața muncii și cea a bunurilor de consum, interesele personale ale managerilor și asimetrii informaționale care au potențialul de a cauza probleme la nivelul guvernantei corporative (Bushman, 2014). Totuși, prin comparație cu alte sectoare economice, băncile au vizibilitate mai mare în mediul social și beneficiază de o implicare mult mai mare a publicului în ceea ce privește produsele oferite (Fatma ș.a., 2014). Din anumite puncte de vedere, sectorul bancar are o situație unică și extrem de complexă; prin urmare, sunt necesare o serie de analize suplimentare.

În primul rând, băncile prezintă în propriile situații financiare un levier foarte ridicat, astfel că, potrivit Acharya ș.a. (2014), datoriile reprezintă de regulă circa nouăzeci la sută din capitalul unei bănci. Mai mult, percepția generală este că băncile sunt mai puțin transparente în raport cu societățile non-financiare (Flannery ș.a., 2004; 2013; Morgan, 2002). Această opacitate inerentă își are probabil originile în faptul că informațiile cu caracter confidențial, indisponibile persoanelor din afara băncii, reprezintă baza pentru deciziile de investiții care afectează în cele din urmă activele din situațiile financiare ale băncii. În concluzie, din cauza levierului ridicat, asigurărilor pentru depozite, garanțiilor guvernamentale și lipsei de transparență, băncile se angajează în activități al căror nivel de risc poate fi considerat excesiv de către societate (Jensen și Meckling, 1976; Macey și O'Hara, 2003).

În plus, băncile îndeplinesc două roluri esențiale pentru economiile contemporane, așa cum evidențiază și Johannisova și Wolf (2012) și anume: crearea de monedă și modelarea mediului investițional. În primul rând, cu privire la procesul de creare de monedă se poate

observa că majoritatea monedei se află în circulație deoarece un guvern, o bancă, o afacere, o familie, un individ etc. a beneficiat de un împrumut. Când acest împrumut este rambursat, oferta de monedă se diminuează cu suma rambursată (și o parte din dobândă), cu excepția cazului în care banca acordă alt împrumut cu aceeași valoare (și, de asemenea, o parte din dobândă). În al doilea rând, băncile modelează peisajul investițional, deoarece sunt cele care decid acordarea sau refuzul unui împrumut. În acest mod, băncile oferă suport cu preponderență anumitor ramuri industriale și proiecte, acestea fiind, în consecință, cele care se vor dezvolta și vor evolua.

În același timp, băncile dețin și un rol disciplinar, prin procesul de evaluare a calității unei afaceri și de impunere a respectării drepturilor creditorilor de către companii (Qian și Yeung, 2014). Cercetarea realizată de Ivashina ș.a. (2009) demonstrează că rolul băncii la nivel informațional potențează crearea de valoare în activitățile de fuziune și achiziție, în timp ce Qian și Yeung (2014) afirmă că lipsa de eficiență a sectorului bancar afectează guvernanta corporativă nu numai prin eșecul celor care au rol de monitorizare, ci și prin diluarea rolului de monitorizare al pieței în general. Mai exact, atunci când un investitor poate accesa facil împrumuturi fără ca banca să îi impună măsuri de disciplină financiară, potențiala pierdere a reputației și, ca urmare, costul mai ridicat al capitalului împrumutat încep să conteze mai puțin pentru acționarii cu drept de control. În concluzie, devine mai probabil ca acționarii cu drept de control să îi exproprieze pe cei minoritari. Cu alte cuvinte, serviciile bancare eficiente sunt de o importanță crucială pentru guvernanta corporativă.

Băncile au o importanță specială pentru firmele de dimensiuni reduse, așa cum reiese și din sondajul realizat de Aaboen ș.a. (2006). Acest sondaj, realizat pentru cazul particular al industriei de tehnologie de vârf, relevă că majoritatea companiilor au legături puternice cu instituțiile bancare cu care lucrează. Ca urmare a acestor legături, o mare parte a capitalului disponibil al companiilor provine de la bănci, și există relații strânse de proprietate între bănci și mediul industrial. Studiul relevă faptul că firmele de dimensiuni mici care activează în industriile înalt tehnologizate tind să își bazeze deciziile de afaceri pe consultări cu băncile și cu familia.

Caprio ș.a. (2007) observă faptul că băncile care funcționează bine promovează creșterea economică.

Atunci când fondurile sunt eficient mobilizate și alocate de către bănci, costul capitalului se diminuează, în același timp accelerând acumularea de capital și productivitatea. Mai mult, băncile joacă un rol important în guvernarea afacerilor, prin prisma statutului lor de mari creditori și, ocazional, mari deținători de acțiuni. Cercetarea realizată de Kroszner și Strahan (2001) este centrată pe implicarea activă a băncilor în managementul companiilor. Rezultatele obținute de cei doi relevă faptul că, în general, bancherii activează în consiliile de administrație ale unor companii unde conflictele dintre acționari și creditori nu sunt majore. De regulă, aceste companii sunt stabile și de mari dimensiuni și au un nivel redus al finanțării pe termen scurt în structura lor de capital, precum și un nivel ridicat al activelor tangibile, în unele cazuri încă dinaintea cooptării reprezentantului bancar în cadrul consiliului de administrație.

Dat fiind rolul central al sectorului bancar, precum și complexitatea normelor și procesului de guvernare în cadrul unei bănci, aceste instituții au făcut obiectul central al unei vaste literaturi de cercetare, după cum demonstrează și recente treceri în revistă ale literaturii de specialitate realizate de Bushman (2014) și Beatty și Liao (2014). Literatura referitoare la sectorul bancar cuprinde mai multe domenii de cercetare, aplică un număr mare de modele de cercetare, apelează atât la cercetarea teoretică cât și la cea empirică, tratând atât aspecte naționale, cât și trans-naționale. Bushman (2014) consideră că cererea de cercetări puternice și eficiente de contabilitate în domeniul bancar, exprimată de către economiști și organisme cu rol normativ, nu a fost niciodată mai mare decât în prezent.

În acest peisaj larg al studiilor din sectorul bancar, articolul de față se ocupă de auditul intern. Scopul unui audit este de a compara ceea ce este cu ceea ce ar trebui să fie (Lee, 2008). Conform definiției furnizate de către Institute of Internal Auditors (IIA), auditul intern este „activitatea independentă și obiectivă de asigurare și consultanță destinată adăugării de valoare și îmbunătățirii operațiilor unei organizații. Ajută o organizație să își îndeplinească obiectivele impunând o abordare sistematică, disciplinată la procesul de evaluare și creștere a eficienței în procesele de gestiune a riscului, control și guvernare.” Această definiție lărgeste aria de acoperire a auditului intern, ceea ce îi permite să evolueze de la tradiționalul audit de conformitate către un nivel unde este privit ca un serviciu

cu valoare adăugată pentru organizație (Suleimana și Dandago, 2014).

În conformitate cu modelul de guvernare corporativă IIA, care este construit prin analogia cu un scaun cu patru picioare, auditul intern reprezintă unul dintre aceste „picioare”, alături de consiliul de administrație, auditul extern și management. Dintre cei patru „stâlpi de susținere” ai guvernării corporative, numai consiliul de administrație și auditul intern au contact zilnic și direct cu compania guvernată, pe tot parcursul anului (Gras-Gil ș.a., 2014). Rolul auditului intern este (1) de a realiza estimări care oferă asigurare cu privire la proiectarea corectă și funcționarea eficientă a structurilor și proceselor de guvernare și (2) de a furniza sfaturi cu privire la îmbunătățiri potențiale ale structurilor și proceselor de guvernare. Auditul intern are rolul de evaluator, consilier, avocat și catalizator și devine astfel unul dintre elementele cheie ale unei guvernări corporative eficiente.

Având în vedere importanța sistemului bancar, corelată cu importanța auditului intern în instituțiile bancare, este surprinzător faptul că o trecere în revistă amănunțită a literaturii de specialitate relevă o cercetare destul de sporadică în domeniu. Prezentul articol își propune să suplinească această lacună prin realizarea unui profil al auditorului intern din sistemul bancar românesc. Sectorul bancar a fost ales în primul rând datorită importanței acestuia pentru economie, după cum s-a enunțat anterior. Structura articolului este următoarea: în primul rând, se prezintă demersul de cercetare, apoi autorii realizează o scurtă trecere în revistă a literaturii de specialitate, pentru a se crea contextul de interpretare a rezultatelor. Ulterior, se realizează detalierea rezultatelor cercetării, urmată de interpretarea acestora și o serie de concluzii.

1. Literatura de specialitate

Literatura care tratează probleme specifice sectorului bancar include o serie de studii variate în domeniul guvernării corporative. Sharma (2014) evaluează limitele de divulgare obligatorie a informațiilor privind guvernarea corporativă în cazul băncilor și al companiilor financiare listate la Bursa de Valori din Nepal. Caprio ș.a. (2007) analizează impactul structurii acționarului băncilor și al legilor de protecție a acționarilor asupra evaluărilor efectuate de bănci, verificând concomitent și diferențele privind

reglementarea în domeniul bancar. Provocările la care trebuie să răspundă în mod curent sectorul bancar în domeniul guvernantei corporative sunt examinate de Krayenbuehl (2003) care formulează recomandări și atenționări. Elementele specifice guvernantei corporative în sectorul financiar-bancar sunt analizate și de Thakor (2007), precum și de Mehran (2004) și, mai recent, de Țurlea ș.a. (2010). Activitatea externă și internă de guvernanta corporativă observată în cazul băncilor japoneze în perioada 1985-1996 a fost investigată de Anderson și Campbell (2004). Sistemul bancar cooperativ din Austria se află în centrul studiilor lui Gorton și Schmid (1999), care testează ipoteza conform căreia guvernanta corporativă devine mai puțin eficientă atunci când crește gradul de separare dintre acționariat și funcția de control. Adams ș.a. (2012) tratează problema unei lacune persistente din literatura de specialitate, analizând relația dintre guvernanta practică de adunarea generală a acționarilor și performanță, utilizând un set de date din bănci ce se întinde pe durata a 34 de ani.

Totuși, la nivel internațional, problema specifică a auditului intern în sectorul bancar (în calitate de componentă a guvernantei corporative) nu a primit o atenție deosebită în lumea academică. Gras-Gil ș.a. (2014) analizează dacă structura și caracteristicile funcției de audit intern afectează calitatea raportării financiare, în condițiile în care eșantionul este format din departamentele de audit intern a 47 de bănci spaniole. O abordare integrată de audit cu privire la raționamentul profesional bazat pe reguli și cel bazat pe cazuri este realizată de Lee (2008), pornind de la datele de audit intern ale unei bănci. Suleimana și Dandagob (2014) evaluează măsura în care funcțiile specifice auditului intern sunt externalizate în cazul băncilor consolidate din Nigeria, cunoscute local și sub denumirea de „bănci de depozitare a banilor”. La nivel național, literatura de specialitate privind auditul intern este, de asemenea, rarefiată. Lucrările relevante sunt: Stanciu (2010) despre particularitățile procesului de auditare a adecvării capitalului bancar, Mățiș și Palfi (2009) despre evoluția creditelor neperformante și rolul auditului intern în limitarea acestora, Rusu și Rusovici (2006) despre modul în care auditul intern este realizat în bănci, Dobroțeanu și Dobroțeanu (2006) despre relația dintre auditul intern și controlul intern în sectorul bancar.

În concluzie, numărul articolelor scrise în România despre auditul intern în sectorul bancar este redus, iar numărul cercetărilor empirice este și mai redus. Cercetarea de față își propune completarea acestei lacune a literaturii de specialitate prin enunțarea de judecăți de valoare cu privire la funcția de audit intern și la profilul auditorului intern ca profesionist în România.

2. Metodologia cercetării

Cercetarea de față este prin natura sa o cercetare empirică. Munca de cercetare a presupus căutarea în cadrul a două arhive ale unor portaluri Internet care publică anunțuri de angajare: www.bestjobs.ro și www.ejobs.ro. Acestea reprezintă cele mai cunoscute și accesate portaluri cu anunțuri de angajare din România. Arhiva lor se extinde pe perioada 2011-2014, pentru www.bestjobs.ro și 2005-2014 pentru www.ejobs.ro. Singurele anunțuri care au prezentat interes pentru cercetarea de față au fost cele din zona auditului intern bancar, ca urmare, cuvintele cheie după care s-a realizat căutarea au fost „audit” și „bank”, sau „auditor” și „bank”, auditul sistemelor informatice fiind exclus. Căutarea s-a realizat numai la nivelul titlurilor anunțurilor, care conțin denumirea postului și a angajatorului.

Eșantionul astfel obținut include 17 bănci, dintre care doar 14 sunt incluse în clasificarea realizată de Banca Națională a României. 12 din cele 14 bănci reprezintă bănci comerciale, având capital majoritar străin, celelalte două fiind sucursale ale unor bănci străine. Activele nete ale acestor bănci cumulează 129.308,70 miliarde RON, așa cum rezultă din raportarea financiară efectuată la sfârșitul anului 2013. Ca urmare, eșantionul este considerat ca fiind unul reprezentativ, deoarece corespunde unei cote de piață de circa 36% din sectorul bancar românesc.

Principalele ipoteze ale acestei cercetări empirice sunt următoarele:

- H1: Pentru a fi angajat ca auditor intern în sectorul bancar sunt necesare o serie de calificări speciale.
- H2: Un candidat la postul de auditor intern bancar trebuie să dețină o diplomă universitară în domeniul economic.
- H3: O bună cunoaștere a normelor minimale privind auditul intern este o cerință pentru profilul de candidat solicitat.

H4: Abilitățile de comunicare sunt considerate esențiale pentru un candidat la un post de auditor intern în sectorul bancar.

H5: Auditorii interni din sectorul bancar trebuie să aibă disponibilitate pentru a călători în interes de afaceri.

Opțiunea pentru aceste ipoteze s-a bazat pe rezultatele unor cercetări anterioare. În prezent nivelul de cunoaștere, abilitate și competență solicitat unui auditor intern bancar nu se limitează la cunoașterea și abilitățile din domeniul de specialitate. Harrington și Piper (2016) prezintă rezultatele Studiului Practicienilor pentru anul 2015, realizat de către *Global Internal Audit Common Body of Knowledge* – un sondaj care intenționează furnizarea unei imagini exhaustive a activităților și a trăsăturilor auditorilor interni din întreaga lume.

Conform acestui raport, membrii departamentului de audit intern au studii în contabilitate (57%), audit intern (42%), finanțe (32%), gestiunea afacerilor (27%), audit extern (23%) și economie (22%). Această distribuție a domeniilor de competență este considerată de către Harrington și Piper (2016) ca fiind una restrânsă, existând astfel pericolul unor limitări ale abilităților de care dispun șefii departamentelor de audit (*Chief Audit Executive – CAE*). Conform studiului, șefii departamentelor de audit tind spre o dezvoltare a abilităților privind gândirea analitică și critică (64%), comunicarea (52%), contabilitatea (43%), asigurare și gestiunea riscului (42%), tehnologii ale informației la nivel general (38%) și tehnologii ale informației specifice unui anumit sector economic (35%).

După cum a menționat și Stanciu (2016), abilitățile de gândire critică au fost plasate pe primul loc dintr-un motiv foarte serios. Aceste abilități sunt necesare în fiecare etapă a activității auditorului intern, începând cu estimarea riscului, continuând cu selecția procedurilor de audit utilizate și până la formularea opiniei și recomandărilor. În al doilea rând, un set consistent de abilități de comunicare este vital, deoarece acesta permite auditorului intern să identifice așteptările părților implicate, să colecteze informațiile necesare pe parcursul demersurilor de audit, să dezvolte relații bune atât cu colegii, cât și cu

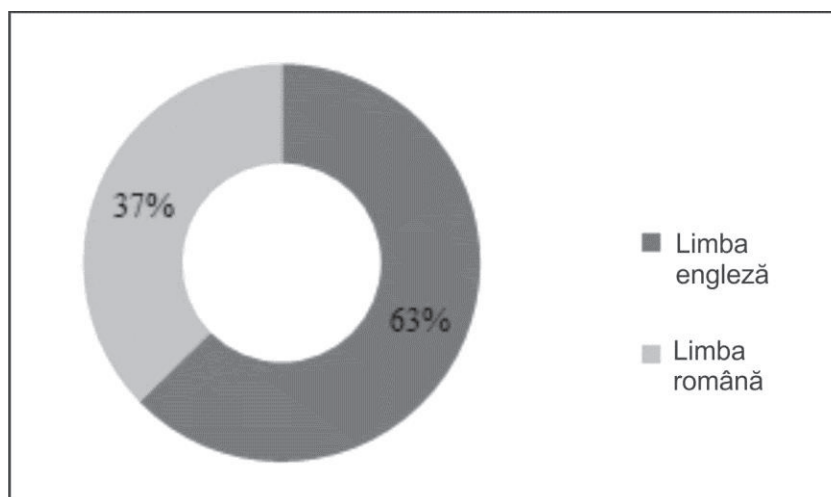
conducerea, pentru a putea informa clar și concis cu privire la elementele identificate și recomandările formulate. Pe al treilea loc se situează cunoștințele în domeniul contabilității, care, în cele mai multe cazuri, reprezintă și pregătirea profesională de bază a auditorilor interni.

Un alt studiu relevant care subliniază importanța acelor așa-numite *soft skills* ale unui auditor intern este cel elaborat de Fanning și Piercey (2014). Aceștia își fundamentează cercetarea pe o serie de rezultate practice din literatura de specialitate, care relevă faptul că auditorii interni adoptă adesea o abordare de tip „polițienesc”. O asemenea atitudine poate fi explicată prin faptul că, spre deosebire de auditorii externi, auditorii interni nu primesc motivații financiare care să depindă de gradul de satisfacție al clientului. Totuși, abordarea de tip „polițienesc” poate conduce la apariția unor relații tensionate cu managerii. Fanning și Piercey (2014) consideră că managerii sunt mai adesea de acord cu un auditor intern care se poate face plăcut și folosește un discurs argumentat și organizat pe subiecte, indiferent dacă informațiile prezentate îi susțin sau nu punctul de vedere. Auditul intern este „o problemă de relaționare și comunicare” în care informația este comunicată într-un context organizațional pentru a influența managerii (Dittenhofer ș.a., 2010). Kachelmeier (2010) explică faptul că, în ultimă instanță nu companiile, ci persoanele sunt cele care realizează procesul decizional în domeniul contabil. Deciziile oamenilor sunt modelate de interacțiunile comportamentale dintre indivizi, în cadrul mediului social al companiei unde activează. În aceste condiții, importanța abilităților auxiliare ale auditorilor interni devine evidentă.

3. Rezultate și interpretări

În urma colectării datelor a rezultat un număr de 67 anunțuri de angajare. Acestea au fost publicate de către 17 bănci diferite, toate cele 17 divulgându-și numele în cadrul anunțului. Cu două excepții, locul angajării a fost București, unde se află sediile centrale ale băncilor. Limba în care au fost formulate anunțurile a fost limba engleză în 63% dintre cazuri și limba română în 37% dintre cazuri (Figura 1).

Figura 1. Limba în care au fost formulate anunțurile

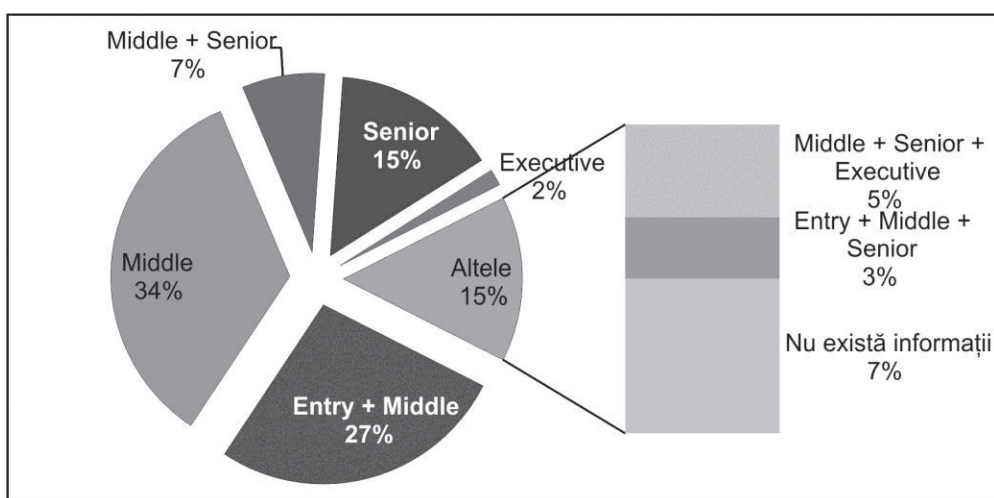

Sursa: Prelucrările autorilor.

În momentul realizării unui anunț de angajare, angajatorul trebuie să selecteze nivelul de experiență necesar respectivului post, pentru a se facilita procesul de căutare pentru potențialii candidați. Există patru niveluri de bază dintre care se poate alege: *entry* (0-3 ani), *middle* (3-5 ani), *senior* (peste cinci ani) și *executive*. 23 dintre cele 67 de anunțuri au solicitat nivel *middle*, 10 au solicitat nivel de *senior*, iar unul a solicitat

nivel *executive*, pentru alte cinci neexistând acest tip de informație. Celelalte 28 de anunțuri prezintă caracteristici multiple: 18 menționează atât nivelul *entry*, cât și pe cel *middle*, cinci anunțuri menționează atât nivelul *middle*, cât și pe cel *senior*, iar alte trei menționează nivelul *middle*, pe cel *senior* și pe cel *executive*. În cazul a două anunțuri au fost menționate toate cele patru niveluri de experiență (Figura 2).

Figura 2. Nivelul de experiență solicitat în anunțurile analizate

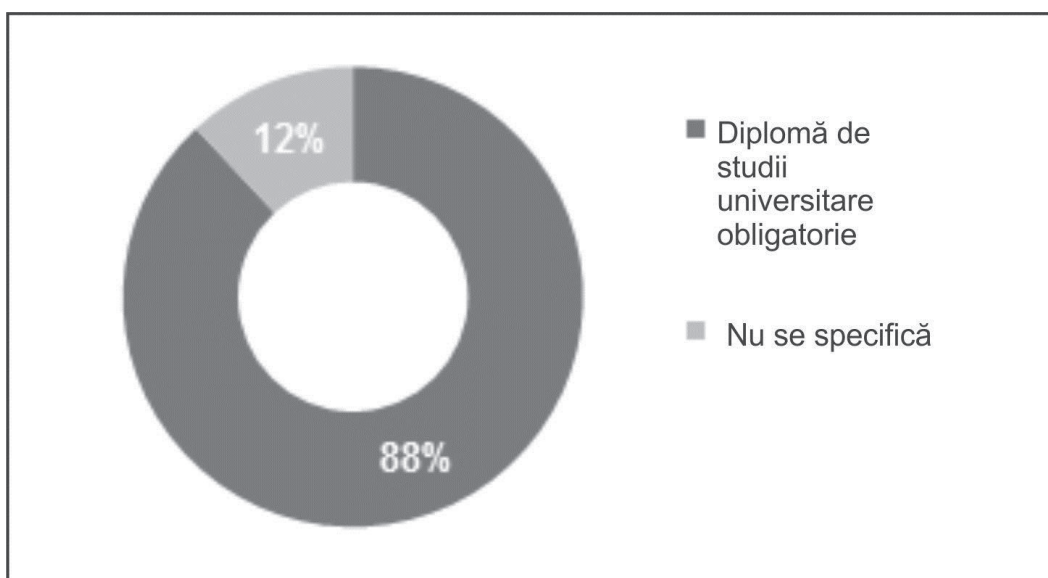

Sursa: Prelucrările autorilor.

În cazul a șapte anunțuri nu au fost menționate informații cu privire la nivelul de studii solicitat. Într-un singur caz erau acceptate și persoane cu studii medii. Totuși, conform celorlalte 59 de anunțuri, o diplomă universitară este obligatorie. O informație interesantă o reprezintă domeniul de studii solicitat pentru candidați. 84% dintre angajatori își doresc absolvenți de studii

economice. 24% au menționat o specializare sub domeniu specifică, ca, de exemplu, contabilitate, finanțe, bănci sau audit. Ca excepție, într-un singur caz, candidații puteau fi și absolvenți de studii juridice. O majoritate de 60% dintre anunțuri solicita o diplomă de studii universitare în domeniul economic, fără a specifica o anumită specializare.

Figura 3. Solicitățile privind nivelul de studii

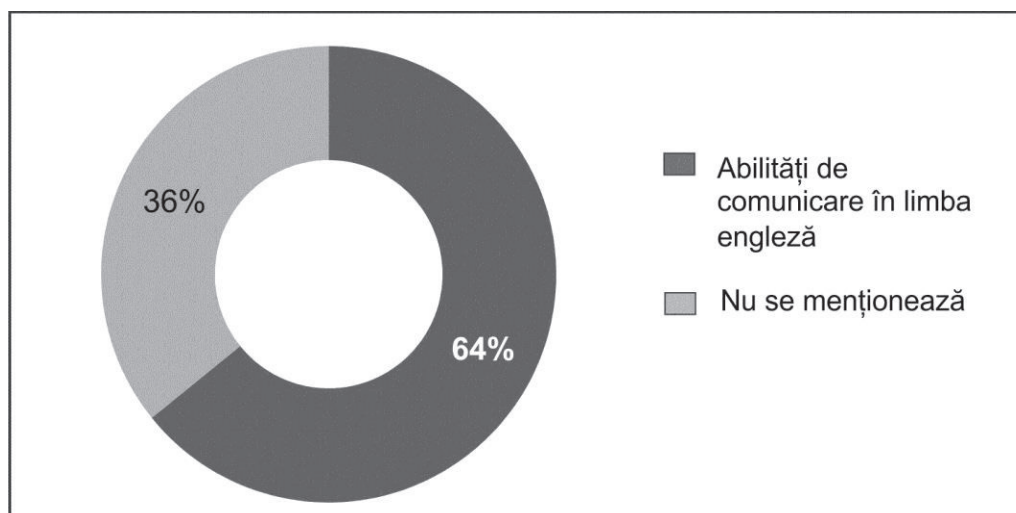
Sursa: Prelucrările autorilor.

În cazul unei treimi dintre posturile oferite au fost cerute calificări suplimentare, în afara diplomei de studii universitare. Printre aceste calificări se numără: certificare ACCA (*The Association of Chartered Certified Accountants*), certificare CIA (*Certified Internal Auditor*), certificare CISA (*Certified Information Systems Auditor*), membru al Camerei Auditorilor Financiari din România (CAFR), membru al Institutului Auditorilor Interni (MIIA), specialist financiar certificat (CFS), certificare în *Control Self-Assessment* (CCSA), contabil autorizat de ICAEW (ACCA), examinator certificat de fraudă (CFE), auditor certificat de servicii financiare (CFSA), membru CECCAR (Corpul Experților Contabili și Contabililor Autorizați din România). În cazul a trei

dintre anunțuri, certificări de acest gen sunt obligatorii, nu doar reprezintă un avantaj.

Mai mult de jumătate dintre anunțurile analizate (64%) includ printre solicitări abilități de comunicare în limba engleză, iar 74% dintre acestea solicită în mod explicit abilități avansate de limba engleză. Excelența este solicitată explicit, atât pentru comunicare în scris, cât și pentru cea orală, de circa jumătate dintre angajatorii care solicită cunoștințe de limbă engleză. 7% dintre anunțuri nu specifică solicitări privind limbile străine, dar, cum majoritatea acestor anunțuri sunt scrise în limba engleză, cerința este oarecum implicită. Nicio altă limbă străină nu este menționată ca reprezentând un avantaj pentru candidat.

Figura 4. Abilități de comunicare în limba engleză solicitate explicit

Sursa: Prelucrările autorilor.

Abilitățile solide de utilizare a calculatorului fac, de asemenea, parte din profilul auditorului intern solicitat. Mai mult de jumătate dintre anunțuri (mai precis, 58%) solicită cunoștințe de informatică. Anunțurile nu sunt extrem de exacte cu privire la aplicațiile *software* pe care trebuie să le cunoască un candidat. Circa 25% dintre anunțuri menționează pachetul Microsoft Office, iar aproape 10% menționează Microsoft Excel.

Cu privire la cunoașterea și abilitățile de ordin tehnic, 12% dintre anunțuri solicită „competențe în domeniul contabilității”, dintre care cinci anunțuri se referă la contabilitate în general, în timp ce trei solicită explicit cunoștințe în domeniul IFRS (International Financial Reporting Standards). În afară de contabilitate, auditorul intern trebuie să înțeleagă mai multe tipuri de risc (financiar, de piață, operațional, de credit), precum și procesele de guvernare și organizare în domeniul bancar, produsele și serviciile specifice acestui domeniu. În plus, se solicită cunoștințe și abilități pentru analiză financiară și de credit.

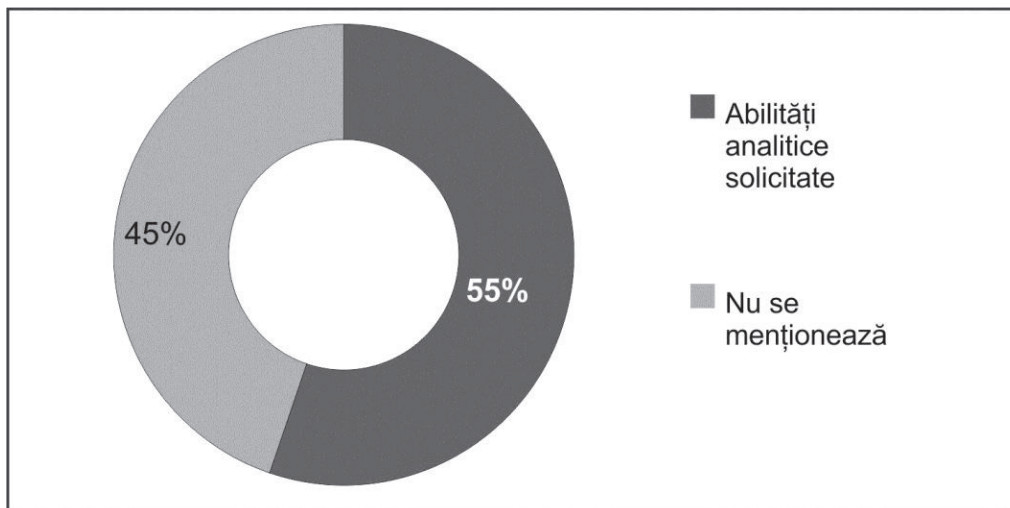
„Cunoașterea detaliată a practicilor, principiilor și procedurilor de audit”, „capacitatea de a proiecta programe de audit de nivel înalt”, „cunoașterea detaliată a standardelor profesionale relevante, a legilor și reglementărilor”, „cunoașterea amănunțită a standardelor internaționale de audit”, cu alte cuvinte

cunoștințe și competențe în domeniul auditului intern reprezintă cerințe obligatorii pentru aproximativ o cincime dintre anunțuri. Abilitățile de estimare a riscului se înscriu de asemenea printre cerințele specifice pentru candidatul la postul de auditor (fiind incluse în circa 7% dintre anunțuri).

O cerință interesantă pentru viitorul auditor intern o reprezintă disponibilitatea și interesul pentru perfecționarea profesională continuă – care apare în 12% dintre anunțuri. În plus, deoarece eșantionul analizat conține exclusiv anunțuri realizate de bănci, există și cerința ca potențialii candidați să fie familiarizați cu legislația specifică sectorului bancar. 30% dintre anunțuri menționează acest lucru.

Abilitățile analitice puternice fac parte în mod indiscutabil din profilul dorit pentru un auditor intern în domeniul bancar din România, fiind menționate în mai mult de jumătate (circa 55%) dintre anunțuri (Figura 5). Abilitatea de a lua decizii corecte în timp util nu este menționată de niciunul dintre anunțurile din eșantion. Abilități puternice de natură organizațională sunt considerate utile de peste jumătate dintre angajatori (52%). Aceștia așteaptă ca auditorul intern să fie o persoană bine organizată, proactivă, concentrată pe propriile obiective și capabilă de a lucra sub presiunea timpului pentru a se conforma termenelor-limită.

Figura 5. Cerințele privind abilitățile analitice

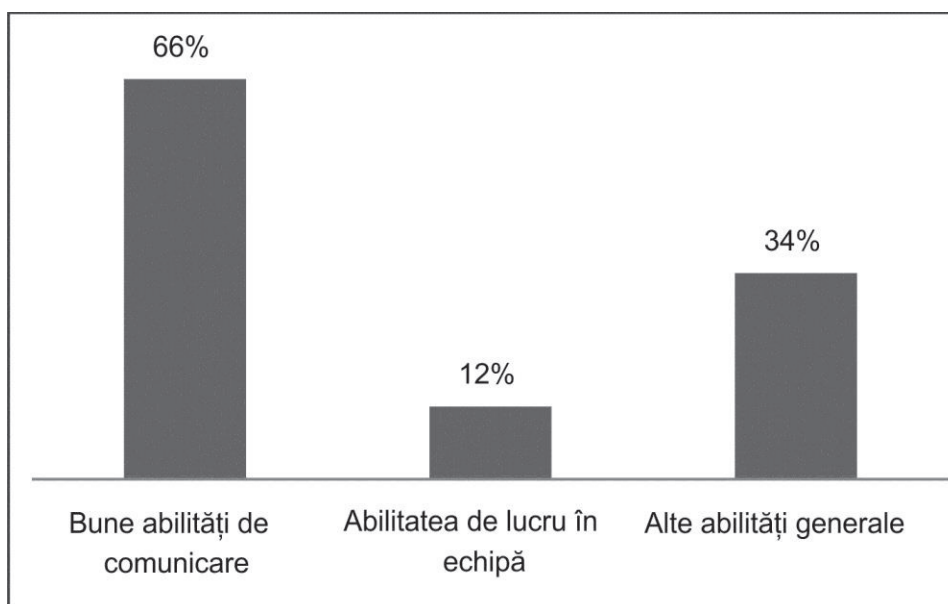

Sursa: Prelucrările autorilor.

Abilitățile auxiliare nu au fost omise din descrierea candidatului ideal pentru un post de audit intern (Figura 6). Numai 12% dintre anunțuri includ abilități auxiliare generale, cum ar fi abilități de interacțiune

interpersonală, spirit de inițiativă, gândire pro-activă și motivație. Sunt foarte apreciate abilitățile de comunicare (66% dintre cazuri), atât în scris, cât și verbal, urmate de abilitatea de a lucra în echipă (34% dintre anunțuri).

Figura 6. Interesul pentru abilitățile de tip „soft skills” ale candidaților

Sursa: Prelucrările autorilor.

În mod surprinzător, există anunțuri în care angajatorul își prezintă în mod explicit așteptările cu privire la caracterul viitorului angajat. Integritatea și responsabilitatea sunt foarte prețuite, așa cum sunt și lângă profesionalismul, obiectivitatea și încrederea candidatului. Integritatea este specificată în 15 anunțuri (22% din eșantion), iar responsabilitatea este inclusă în 18 anunțuri. Unii angajatori menționează faptul că un potențial candidat ar trebui să fie conștient de existența și de prevederile unui cod de etică pentru auditori interni. Totuși, 73% dintre anunțuri nu fac nicio referire la caracterul viitorului candidat.

Un aspect important pentru băncile care angajează auditori interni este disponibilitatea acestora pentru călătoriile de afaceri. Mai mult de o treime din anunțuri (37%) includ această condiție. Mai mult, 7% din numărul total de posturi din eșantion și 20% dintre anunțurile care solicită disponibilitate de a călători, menționează obligativitatea deținerii permisului de conducere.

Nici unul dintre anunțuri nu menționează elemente legate de sex, salariu sau vârstă.

3. Concluzii

Se poate concluziona că majoritatea ipotezelor de cercetare au fost confirmate. Cu privire la ipoteza H1, care încerca să identifice dacă o serie de calificări speciale sunt o condiție pentru a lucra ca auditor intern, s-a descoperit că în 30% dintre posturile disponibile, calificările suplimentare în raport cu o diplomă de absolvire a studiilor superioare reprezintă un avantaj apreciabil.

În al doilea rând, a fost formulată ipoteza că un candidat pentru un post de auditor intern ar trebui să dețină o

diplomă de licență într-un domeniu economic. Și această ipoteză a fost validată. 59 de anunțuri menționează necesitatea unei diplome de licență și 84% dintre angajatori doresc să angajeze un economist.

Cea de-a treia ipoteză se referă la faptul că o bună cunoaștere a normelor minimale de audit intern constituie o parte esențială a profilului unui auditor și a fost confirmată numai parțial de către cercetarea empirică. Totuși, procentajul băncilor care includ în mod explicit acest element în anunțurile de angajare este destul de redus. Numai șapte anunțuri din 67 au solicitat o bună cunoaștere a standardelor de audit. Abilitățile solide de estimare a riscului par să fie la fel de importante pentru bănci, fiind de asemenea menționate în 7% din anunțuri.

În concordanță cu tendințele internaționale în auditul intern și, mai ales, în cadrul profesiei contabile, abilitățile auxiliare nu trebuie ignorate. Autorii au formulat ca ipoteză de cercetare faptul că abilitățile de comunicare sunt considerate esențiale pentru un angajat din departamentul de audit intern. Într-adevăr, aproape două treimi din anunțuri solicită abilități solide de comunicare, atât verbale, cât și scrise.

În al cincilea rând, cercetarea a relevat faptul că disponibilitatea de a călători în interes de afaceri reprezintă o cerință obligatorie pentru un auditor intern. Mai mult de o treime dintre anunțurile din eșantion menționează printre cerințele specifice postului oferit faptul că auditorul intern trebuie să accepte călătoriile de afaceri ca parte a sarcinilor de serviciu. 7% dintre anunțuri solicită explicit deținerea unui permis de conducere, ceea ce conduce la concluzia că băncile intenționează să pună la dispoziția auditorilor interni autoturisme de serviciu.

BIBLIOGRAFIE

1. Aaboen, L., Lindelo, P., von Koch, C. și Löfsten, H. (2006), Corporate governance and performance of small high-tech firms in Sweden, *Technovation*, vol. 26, nr. 8, pp. 955–968, DOI: 10.1016/j.technovation.2005.07.004.
2. Acharya, V., Anginer, D. și Warburton, A. J. (2014), *The End of Market Discipline? Investor Expectations of Implicit Government Guarantees*, [online] Disponibil la: SSRN: <http://ssrn.com/abstract=1961656>, [Accesat pe 11 ianuarie 2016], DOI: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1961656>.
3. Adams, R.B. și Mehran, H. (2012), Bank board structure and performance: Evidence for large bank holding companies, *Journal of Financial Intermediation*, vol. 21, nr. 2, pp. 243-267, DOI: 10.1016/j.jfi.2011.09.002.

4. Anderson, C.W. și Campbell II, T.L. (2004), Corporate governance of Japanese banks, *Journal of Corporate Finance*, vol. 10, nr. 3, pp. 327-354, DOI: 10.1016/S0929-1199(03)00029-4.
5. Beatty, A. și Liao, S. (2011), Regulatory capital ratios, loan loss provisioning and pro-cyclicality, *Journal of Accounting and Economics* vol. 52, nr. 1, pp. 1-20, DOI: 10.1016/j.jacceco.2011.02.002.
6. Bushman, R.M. (2014), Thoughts on financial accounting and the banking industry, *Journal of Accounting and Economics*, vol. 58, nr. 2-3, pp. 384–395, DOI: 10.1016/j.jacceco.2014.09.004.
7. Caprio, G., Laevenb, L. și Levine, R. (2007), Governance and bank valuation, *Journal of Financial Intermediation*, vol. 16, nr. 4, pp. 584–617, DOI: 10.1016/j.jfi.2006.10.003.
8. Dittenhofer, M.A., Ramamoorti, S., Ziegenfuss, D.E. și Evans, R.L. (2010), *Behavioral dimensions of internal auditing: A practical guide to professional relationships in internal auditing*, Altamonte Springs: The Institute of Internal Auditors Research Foundation.
9. Dobroțeanu, L. și Dobroțeanu, L. (2006), The internal audit - internal control binomial in the credit institutions, *Audit Financiar*, vol. 4, nr. 11/12(23), pp. 37-40.
10. Fanning, K. și Piercey, D.M. (2014), Internal auditors' use of interpersonal likability, arguments, and accounting information in a corporate governance setting, *Accounting, Organizations and Society* vol. 39, nr. 8, pp. 575-589, DOI: 10.1016/j.aos.2014.07.002.
11. Fatma, M., Rahman, Z. și Khan, I. (2014), Multi-Item Stakeholder Based Scale to Measure CSR in the Banking Industry, *International Strategic Management Review* vol. 2, nr. 1, pp. 9–20, DOI: 10.1016/j.ism.2014.06.001.
12. Flannery ș.a., 2004; 2013.
13. Flannery, M.J., Kwan, S.H. și Nimalendran, M. (2004), Market evidence on the opaqueness of banking firms' assets, *Journal of Financial Economics*, vol. 71, nr. 3, pp. 419–460, DOI: 10.1016/S0304-405X(03)00185-5.
14. Gorton, G. și Schmid, F. (1999), Corporate governance, ownership dispersion and efficiency: Empirical evidence from Austrian cooperative banking, *Journal of Corporate Finance*, vol. 5, no. 2, pp. 119-140, DOI: 10.1016/S0929-1199(98)00019-4.
15. Gras-Gil, E., Marín-Hernándezby, S. și García-Pérez de Lema D. (2014), Quality of internal audit and financial reporting in the Spanish banking industry, *Revista de Contabilidad – Spanish Accounting Review*, vol. 18, nr. 2, pp. 174-181, DOI: 10.1016/j.rcsar.2014.06.004.
16. Harrington, L. și Piper, A. (2016), *Driving Success in a Changing World: 10 Imperatives for Internal Audit*, [pdf] Disponibil la: http://www.aair.ro/fisiere/PIPER_Ten_Imperatives_Final.pdf, [Accesat pe 31 august 2016].
17. Hartmann-Wendels, T. (2010).
18. IIA (2015), Definition of Internal Auditing, [online] Disponibil la: <http://www.theiia.org/guidance/standards-and-guidance/ippf/definition-of-internal-auditing/?search%C2%BCdefinition> [Accesat pe 05 septembrie 2016].
19. IIA (n.d.), Organizational Governance. Embracing the Internal Audit's Rol (presentation), [online] Disponibil la: https://www.google.ro/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwifj9br2_jOAhVBnhQKHW31AAMQFgghMAA&url=https%3A%2F%2Fna.theiia.org%2Fstandards-guidance%2FPublic%2520Documents%2F4_Organizational_Governance.ppt&usg=AFQjCNHOM13SKISgreTWmNs27hmDiLj69g&bvm=bv.131783435,d.d24, [Accesat pe 05 septembrie 2016].
20. Ivashina, V., Nair, V.B., Saunders, A., Massoud, N. și Stover, R., (2009), Bank Debt and Corporate Governance, *Review of Financial Studies*, vol. 22, nr. 1, pp. 41-77, DOI: 10.1093/rfs/hhn063.
21. Jensen, M.C. și Meckling, W.H. (1976), Theory of the firm: Managerial behavior, agency costs and ownership structure, *Journal of Financial Economics*, vol. 3, nr. 4, pp. 305-360, DOI: 10.1016/0304-405X(76)90026-X.
22. Johanisova, N. și Wolf, S. (2012), Economic democracy: A path for the future?, *Futures*, vol. 44, nr. 6, pp. 562–570, DOI: 10.1016/j.futures.2012.03.017.
23. Kachelmeier, S. J. (2010), Introduction to a Forum on Individual Differences in Accounting Behavior,

- The Accounting Review*, vol. 85, nr. 4, pp. 1127-1128, DOI: 10.2308/accr.2010.85.4.1127.
24. Krayenbuehl, T. (1993), Corporate governance in banking – A case for tighter regulation?, *Long Range Planning*, vol. 26, nr. 3, pp. 26-35; DOI: 10.1016/0024-6301(93)90004-Y.
  25. Krosznera, R. și Strahan, P., Bankers on boards: monitoring, conflicts of interest, and lender liability, *Journal of Financial Economics*, vol. 62, nr. 3, pp. 415–452, DOI: 10.1016/S0304-405X(01)00082-4.
  26. Lee, G.H. (2008), Rule-based and case-based reasoning approach for internal audit of bank, *Knowledge-Based Systems*, vol. 21, nr. 2, pp. 140–147, DOI: 10.1016/j.knosys.2007.04.001.
  27. Macey, J. și O'Hara, M. (2003), The corporate governance of banks, *FRBNY Economic Policy Review*, April 2003, pp. 91–107, [pdf] Disponibil la: <https://www.newyorkfed.org/medialibrary/media/research/epr/03v09n1/0304mace.pdf>, [Accesat pe 11 ianuarie 2016].
  28. Mățiș, D. și Palfi, C. (2009), Non-performing Loans' Evolution in Romania and Banking Internal Audit's Role in their Limitation, *Financial Audit Journal*, vol. VII, nr. 8(56), pp. 34-41.
  29. Mehran, H. (2004), Corporate governance in the banking and financial services industries, *Journal of Financial Intermediation*, vol. 13, nr. 1, pp. 1-5, DOI: 10.1016/j.jfi.2003.06.004.
  30. Morgan D.P. (2002), Rating Banks: Risk and Uncertainty in an Opaque Industry, *The American Economic Review*, vol. 92, nr. 4, pp. 874-888, Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/3083285>.
  31. Qian, M. și Yeung, B. (2015), Bank financing and corporate governance, *Journal of Corporate Finance*, vol. 32, pp. 258-270, DOI: 10.1016/j.jcorpfin.2014.10.006.
  32. Rusu, G. și Rusovici, A. (2006), How is the internal audit done in banks?, *Audit Financiar*, vol. IV, nr. 5(16), pp. 33-36.
  33. Sharma, N. (2014), Extent of corporate governance disclosure by banks and finance companies listed on Nepal Stock Exchange, *Advances in Accounting, incorporating Advances in International Accounting*, vol. 30, nr. 2, pp. 425-439, DOI: 10.1016/j.adiac.2014.09.014.
  34. Stanciu, V. (2016), Trends and priorities in internal audit, *Financial Audit Journal*, vol. XIV, nr. 9(141), pp. 1003-1008, DOI: 10.20869/AUDITF/2016/141/1003.
  35. Stanciu, V. (2010), Particularities of Bank Capital Adequacy Process Audit, *Audit Financiar*, vol. VIII, nr. 12 (72), pp. 28-33.
  36. Suleiman, D.M. și Dandago, K.I. (2014), The extent of internal audit functions outsourcing by Nigerian deposit money banks, International Conference on Accounting Studies 2014, ICAS 2014, 18-19 August 2014, Kuala Lumpur, Malaysia, *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, vol. 164, pp. 222 – 229, DOI: 10.1016/j.sbspro.2014.11.070.
  37. Thakor, A. (2007), Corporate Governance in the Banking and Financial Services Industries, *Journal of Financial Intermediation*, vol. 16, pp. 584–617.
  38. Țurlea, E., Mocanu, M. și Radu, C. (2010), Corporate governance in the banking industry, *Journal of Accounting and Management Information Systems*, vol. 9, nr. 3, pp. 379-402.
  39. *** The National Bank of Romania, Report for the year 2013, [pdf] Disponibil la: www.bnr.ro/files/d/Pubs_ro/RSF/RSF2013.pdf [Accesat pe 18 ianuarie 2016].